

Сто година од почетка Првог светског рата

ЕПОПЕЈА СРПСКИХ РАТНИКА

На који начин се водеће институције у Србији припремају за обележавање читавог низа стогодишњица догађаја у наредних пет година? Део одговора на ова питања потражили смо у најстаријој и најзначајнијој установи културе у Србији – Народној библиотеци Србије.

Читав свет ушао је у последњу годину уочи великог јубилеја – стогодишњице почетка Првог светског рата. Велико интересовање наше и иностране јавности за догађаје који су се збили пре скоро једног века указује на потребу анализе обима и квалитета нашег знања о Великом рату.

У Србији се већ дуже говори о потреби организоване припреме за званично обележавање овог јубилеја, али се стиче утисак да нас и у овом случају, као и много пута раније, јубилеји „изненађују“.

Да ли је баш тако? На који начин се водеће институције у Србији припремају за обележавање читавог низа стогодишњица догађаја у наредних пет година? Део одговора на ова питања потражили смо у најстаријој и најзначајнијој установи културе у Србији – Народној библиотеци Србије.

Амбициозан план

У разговору са историчаром Дејаном Ристићем, вршиоцем дужности управника Народне библиотеке Србије и чланом Организационог одбора Владе Републике Србије за обележавање стогодишњице Првог светског рата, сазнајемо да ова институција увелико реализује више активности на националном и међународном нивоу.

– Већ две године у континуитету, наша национална библиотека спроводи бројне стручне, научне, издавачке, књижевне и уметничке програме и пројекте – наглашава Ристић. – У области издаваштва планирано је објављивање три капитална дела на српском и француском, односно енглеском језику. Након што је крајем претходне године објављена антропогеографска студија о Балканском полуострву Јована Цвијића на српском језику, њен превод на француски очекује се крајем ове или током прве половине следеће године. У питању је капитално дело светски познатог географа Јована Цвијића под насловом „Балканско полуострво и јужнословенске земље“. Прво издање на српском језику изазвало је велико интересовање наше јавности и читав тираж је распродат, тако да је национална библиотека недавно објавила друго издање – каже управник Ристић.

Критичко издање историјских извора о Србији у Првом светском рату, који су објављени у Француској и Великој Британији, приређивача проф. др Душана Батаковића биће објављено током 2014. године.

Српски војник шрећег позива чува мост, под стрехом направљеном од кревета, у Добруну на граници са Босном

Снимио Г. СТАНКОВИЋ

Дејан Ристић, вршилац дужности управника Народне библиотеке Србије

СРПСКИ НАРОД У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

35

„Велики рат“ је дигитална библиотека прављена са визијом да на једном месту прикупи све публикације везане за српски народ, а које су настале током Првог светског рата. Тренутно је та грађа расута по библиотекама и сродним установама у земљи и свету. Њен циљ је да корисницима заинтересованим за тему Првог светског рата омогући истраживање и коришћење дигитализованих колекције како из НБС тако и других институција које чувају сродну грађу.

У домену књижевности, наша национална библиотека, у сарадњи са британским партнером, припрема објављивање енглеског превода дела „Велики рат“ Александра Гаталице. Књига ће се у Великој Британији појавити уочи саме стогодишњице Великог рата.

Дигитална библиотека

Са посебним поносом Дејан Ристић указује да је Народна библиотека Србије осмислила наш национални портал „Велики рат“, базиран на софтверу који је предвиђен за манипулацију дигиталним садржајем, с тим да је интерфејс и дизајн портала оригинално решење Народне библиотеке Србије. Реализацију читавог пројекта за територију Републике Србије и Републике Српске спроводи интердисциплинарни тим стручњака националне библиотеке, под руководством историчара и библиотекара Немање Калезића.

Дигитална библиотека „Велики рат“ настала је као део пројекта „Еуропеана збирке 1914–1918“ који има за циљ да из фондова девет националних библиотека дигитализује и учини јавно доступним преко 400.000 публикација насталих током Првог светског рата. По први пут овај садржај, раније доступан само у читаоницама, неретко у врло лошем физичком стању с обзиром на квалитет папира на којем се налази, постаје доступан online.

Дигиталне колекције настале у овом пројекту сачињене су од књига, новина, ратних дневника, музикалија, дечије литературе, фотографија, постера, пропагандних материјала, уметничких дела и свега осталог што се може наћи у једној националној библиотеци. „Еуропеана збирке 1914–1918“, као и сродни пројекат „Еуропеана 1914–1918“ коме сами грађани доприносе својим породичним предметима и причама из Првог светског рата и дигитализација видео снимака из тог периода, имају за крајњи циљ да се преко портала „Еуропеана“ учини јавно доступан материјал који нам дочарава колективна и индивидуална искуства из угла различитих страна захваћених Првим светским ратом.

У реализацију овог пројекта, национална библиотека укључила је више десетина установа културе из Републике Србије и Републике Српске.

На порталу „Велики рат“ до сада је видљиво више хиљада дигиталних објеката. Више од хиљаду скупова метаподатака за дигиталне објекте са припадајућим линковима посла-

Обука на рововском шoју, Солунски фронт

ЕУРОПЕАНА ЗБИРКЕ 1914-1918

Управник Дејан Ристић посебно указује на то да Народна библиотека Србије од 2011. године учествује и у најзначајнијем европском пројекту посвећеном Великом рату – „Европеана збирке 1914–1918“, (www.europeana-collections-1914-1918.eu).

Партнери у том пројекту су Државна библиотека у Берлину, Национална библиотека Француске, Народна и универзитетска библиотека у Стразбуру, Централна национална библиотека у Риму, Централна национална библиотека у Фиренци, Краљевска библиотека Белгије, Британска библиотека, Краљевска библиотека, Национална библиотека Аустрије, Народна библиотека Србије, Хумболт универзитет (Немачка) и Централни институт за јединствену каталогизацију италијанских библиотека (Италија).

Циљ пројекта је успостављање специјализованог портала са најзначајнијим историјским изворима о Првом светском рату, као и реализација пет велики изложби током пролећа 2014. године – у Берлину, Лондону, Паризу, Бриселу, Бечу и Београду.

то је у ТЕЛ (The European Library) ради интегрисања на портал Европеана. Такође је послато партнерима у Британској библиотеци и 27 примера (који садрже дигитални објекат, транскрибован текст, опис и превод на енглески) за посебан портал намењен учењу.

Едукативне активности

Посебан сегмент српског портала посвећен је образовним активностима – коришћење едукативног портала Народне библиотеке Србије, www.velikirat.nb.rs у наставним програмима за предмете историја, матерњи језик и књижевност, географија, уметност, а за потребе основних и средњих школа у Републици Србији.

Током пролећа наредне године у Народној библиотеци Србије биће приређена изложба под насловом „Уметност и култура Срба у Првом светском рату“, поводом завршетка пројекта „Европеана збирке 1914–1918“.

Наша национална библиотека учествује и у међународном пројектима „Свет се сећа: стогодишњица Првог светског рата“ и „Сендари“ који су осмишљени са циљем истраживања и обогаћивања сазнања о Првом светском рату.

Успостављена је и сарадња са Историјским музејом Србије на изради нове сталне поставке у музеју „Срби на Крфу 1916–1918“.

Народна библиотека Србије сарађује и са Радио телевизијом Србије уступањем најзначајније грађе о Првом светском рату за потребе реализације посебног серијала.

Из свега што сазнајемо од Дејана Ристића може се закључити да је Народна библиотека Србије одговорно и свеобухватно пришла осмишљавању и реализацији бројних активности посвећених Првом светском рату. Остаје нам да се надамо да ће и друге установе културе у нашој земљи следити овај пример. ■

Раденко МУТАВЏИЋ